

Témy monotematickej a teoretickej časti Geografickej olympiády pre ZŠ a OG – 53. ročník

Šk. rok 2024/2025

Monotematická časť: Rekreačný, kultúrny a poznávací cestovný ruch na Slovensku.

Anotácia: Cestovný ruch ako súčasť ľudských aktivít, definícia cestovného ruchu, jeho druhy a formy. Známe lokality cestovného ruchu na Slovensku: kúpele, strediská zimných a letných športov, najznámejšie vodné plochy a jazerá, pútnické miesta a významné sakrálné pamiatky, najnavštevovanejšie hrady, zámky a kaštiele, múzeá, galérie, botanické a zoológické záhrady, arboréta, rezervácie ľudovej architektúry a skanzeny, mestské pamiatkové rezervácie, sprístupnené jaskyne, najnavštevovanejšie hudobné a gastronomické festivaly, vínne cesty, folklórne slávnosti a festivaly ľudových remesiel, technické a historické pamiatky, jedinečné staviteľské a architektonické pamiatky a pod.

Témy teoretickej časti testu:

Školské kolo	
kat. G 4. a 5. roč. ZŠ	<p>Tvar a pohyby Zeme, geografická sieť <i>Anotácia: tvar a rozmery zemského telesa, rotácia a obeh, ich dôsledky, súvis s kalendárom – dni rovnodennosti a slnovratov, polárny deň a noc. Meniaca sa dĺžka dňa a noci, uhol dopadu slnečných lúčov a meniaci sa dĺžka tieňa počas roka a počas dňa. Sieť rovnobežiek a poludníkov, určovanie polohy na zemskom povrchu, zemské poglobule, významné rovnobežky a poludníky a ich súvis so vzájomnou polohou Slnka a Zeme počas roka a s distribúciou svetla a tepla.</i></p> <p>Povrch Zeme a jeho zobrazovanie <i>Anotácia: Oceány, svetadiely, kontinenty, ich rozpoznanie na obrysovej mape, podiel pevniny a oceánu zo zemského povrchu. Charakteristika povrchových útvarov (more, záliv, prieliv, prieplav, ostrov, polostrov, súostrovie, nížina, pohorie, oceánska priekopa, ...), príklady najznámejších povrchových útvarov. Glóbus a mapa, atlas, prostriedky zobrazovania útvarov zemského povrchu, výškových stupňov pevniny a hĺbkových stupňov oceánov a morí (farby, vrstevnice).</i></p> <p>Vnútrotná energia Zeme <i>Anotácia: Základné pojmy súvisiace so zložením zemského telesa (zemská kôra pevninská a oceánska, zemský plášť, zemské jadro). Litosferické dosky a ich pohyby, vznik pevnín a oceánov. Prejavy pôsobenia vnútorných síl Zeme (vrásnenie, vznik pohorí a nížin, oceánskych chrbtov a paniev, sopečná činnosť, zemetrasenie, gejzíry, zlomy, ...). Stavba a činnosť sopky (magma, láva, najznámejšie sopečné horniny, sopečný kužeľ, sopečný komín, magmatický krb, kaldera, kráter a pod.), najznámejšie sopky sveta. Príčiny vzniku a druhy zemetrasení, ohrozené oblasti Zeme. Základné pojmy súvisiace so zemetrasením (hypocentrum, epicentrum, sila zemetrasenia, Richterova stupnica, seizmické vlny, tsunami a pod.). Najničivejšie výbuchy sopiek a zemetrasenia v histórii i v nedávnej minulosti a ich dôsledky.</i></p>
kat. F 6. a 7. roč. ZŠ 1. a 2. OG	<p>Atmosféra, počasie, podnebie <i>Anotácia: základná charakteristika atmosféry a jej vrstiev, zloženie vzduchu, ozónová vrstva. Počasie a činitele, ktoré ho ovplyvňujú, smer a rýchlosť vetra, denný a ročný chod teploty vzduchu a ročný chod mesačného úhrnu zrážok – rozdiely medzi klimatickými pásmami, čítanie klímadigramu, nebezpečné meteorologické javy (silná búrka, víchrica, orkán, tornádo a pod.).</i></p> <p>Savany <i>Anotácia: savany, ich charakteristika, geografické špecifiká, priestorové rozšírenie, rastlinstvo, živočíšstvo, vodstvo, pôdy, klimatické podmienky, osídlenie a hospodárske využitie, environmentálne ohrozenia a ochrana (najznámejšie národné parky a rezervácie).</i></p>
kat. E 8. a 9. roč. ZŠ 3. a 4. OG	<p>Kotliny Slovenska <i>Anotácia: Kotliny Slovenska, ich poloha v rámci SR a voči okolitým prírodným celkom, rozloha, reliéf, podnebie, vodstvo, pôdny kryt, rastlinstvo a živočíšstvo, hustota zaľudnenia, najväčšie sídla a hospodárske využitie (poľnohospodárska a priemyselná činnosť, suroviny, nevýrobná sféra, využitie pre cestovný ruch atď.), environmentálne ohrozenia a pod.</i></p> <p>Najväčšie mestá Slovenska <i>Anotácia: najväčšie mestá Slovenska (Bratislava, Košice, Prešov, Žilina, Nitra, Banská Bystrica, Trnava, Trenčín, Martin), ich poloha, charakteristické vlastnosti a symboly, obyvateľstvo a hospodárstvo, jedinečné črty, turistické atrakcie, ohrozenia a problémy.</i></p>

Okresné kolo	
kat. G 4. a 5. roč. ZŠ	<p>Meranie na mapách, časové pásma <i>Anotácia: grafická mierka, určovanie vzdialenosti a nadmorskej výšky pomocou mapy. Pásmový a svetový čas, dátumová hranica a ich dôsledky, letný čas.</i></p> <p>Pretváranie zemského povrchu činnosťou vody a ľadovca <i>Anotácia: charakteristika pojmov súvisiacich s činnosťou vody a ľadovca (horný/dolný tok rieky, potok, jazero, prameň, ústie, delta, estuár, dolina v tvare U/V, tiesňava, kaňon, erózia, vodopád, pereje, horský/pevninský ľadovec, moréna, pleso, fjord atď.), príklady najznámejších riek, jazier, vodopádov, ľadovcov, ...</i></p> <p>+ témy kat. G z nižšieho kola</p>
kat. F 6. a 7. roč. ZŠ 1. a 2. OG	<p>Prúdenie vzduchu a činnosť vetra <i>Anotácia: Prúdenie vzduchu v atmosfére (stále a pravidelne vanúce vetry, napr. pasáty, západné vetry, monzúny, ...), nebezpečné vzdušné prúdenie a búrky (tropická cyklóna/tajfún/hurikán/uragán). Vietor ako činiteľ pretvárajúci povrch Zeme, jeho rušivá a tvorivá činnosť (erózia, duny, skalné hriby, mosty, brány, ...).</i></p> <p>Najznámejšie púšte sveta <i>Anotácia: Najznámejšie púšte a polopúšte jednotlivých kontinentov, ich poloha, rozloha, typy a formy reliéfu (duny, presypy, barchany, ...), charakteristika klímy, vodstva, pôdneho krytu, rastlinstva a živočíšstva; osídlenie a špecifiká života na púšti, nerastné suroviny a hospodárske využitie, environmentálne ohrozenia a pod.</i></p> <p>+ témy kat. F z nižšieho kola</p>
kat. E 8. a 9. roč. ZŠ 3. a 4. OG	<p>Vodstvo Európy <i>Anotácia: riečna sieť Európy (rieky a ich prítoky), najväčšie jazerá, plesá, vodopády a priehrady, najznámejšie ľadovce (bez Grónska) a gejzíry. Významné riečne prístavy, hospodárske využitie povrchových a podzemných vôd (doprava, rybolov, suroviny a zdroje energie pre priemysel, cestovný ruch, atď.), environmentálne ohrozenia a pod.</i></p> <p>Dopravná sieť Slovenskej republiky <i>Anotácia: železničné, cestné a vodné trasy, dopravné uzly, letiská, prístavy, hraničné priechody, tunely, významné mosty a viadukty, potrubná doprava (ropovody a plynovody). Hospodársky význam dopravy, riziká a ohrozenia.</i></p> <p>+ témy kat. E z nižšieho kola</p>

Krajské kolo	
kat. F 6. a 7. roč. ZŠ 1. a 2. OG	<p>Vybrané krajiny východného Stredomoria (Cyprus, Sýria, Libanon, Jordánsko, Izrael vrátane Palestíny) <i>Anotácia: poloha, rozloha, členitosť pobrežia a prírodné celky, podnebie, vodstvo, pôdny kryt, rastlinstvo a živočíšstvo, nerastné suroviny, hospodárstvo (poľnohospodárstvo, priemysel, nevýrobná sféra), základné ekonomické charakteristiky, obyvateľstvo a jeho základné charakteristiky, najznámejšie sídla, štátne (politické) zriadenie, symboly, dominanty, členstvo a postavenie v medzinárodných zoskupeniach, prírodné a kultúrne špecifiká a zvláštnosti, turistické destinácie, najznámejšie lokality zaradené do Zoznamov svetového dedičstva UNESCO, ochrana a ohrozenie prírody a kultúrnych pamiatok, prírodné katastrofy a ich dôsledky, aktuálne dianie.</i></p> <p>+ témy kat. F z nižších kôl</p>
kat. E 8. a 9. roč. ZŠ 3. a 4. OG	<p>Geografia Mexika <i>Anotácia: poloha, rozloha, členitosť pobrežia a prírodné celky, podnebie, vodstvo, pôdny kryt, rastlinstvo a živočíšstvo, nerastné suroviny, hospodárstvo (poľnohospodárstvo, priemysel, nevýrobná sféra), základné ekonomické charakteristiky, obyvateľstvo a jeho základné charakteristiky, najznámejšie sídla, štátne (politické) zriadenie, symboly, dominanty, členstvo a postavenie v medzinárodných zoskupeniach, prírodné a kultúrne špecifiká a zvláštnosti, turistické destinácie, najznámejšie lokality zaradené do Zoznamov svetového dedičstva UNESCO, ochrana a ohrozenie prírody a kultúrnych pamiatok, prírodné katastrofy a ich dôsledky, aktuálne dianie.</i></p> <p>+ témy kat. E z nižších kôl</p>

Celoštátne kolo	
kat. E 8. a 9. roč. ZŠ 3. a 4. OG	<p>Stredná Amerika a Veľké Antily</p> <p><i>Anotácia: Štáty Strednej Ameriky a ostrovy Veľkých Antíl (Kuba, Jamajka, Haiti, Portoriko), ich poloha, rozloha, členitosť pobrežia a prírodné celky, podnebie, vodstvo, pôdny kryt, rastlinstvo a živočíšstvo, nerastné suroviny, hospodárstvo (poľnohospodárstvo, priemysel, nevýrobná sféra), základné ekonomické charakteristiky, obyvateľstvo a jeho základné charakteristiky, najznámejšie sídla, štátne (politické) zriadenie, symboly, dominanty, členstvo a postavenie v medzinárodných zoskupeniach, prírodné a kultúrne špecifiká a zvláštnosti, turistické destinácie, najznámejšie lokality zaradené do Zoznamov svetového dedičstva UNESCO, ochrana a ohrozenie prírody a kultúrnych pamiatok, prírodné katastrofy a ich dôsledky, aktuálne dianie.</i></p> <p>+ témy kat. E z nižších kôl</p>

Definitívne znenie tém a anotácií, literatúru k monotematickej časti, termíny jednotlivých kôl ako aj ďalšie informácie o priebehu 53. ročníka GO zverejníme v septembri 2024.

Autorský kolektív GO pre ZŠ a OG